

3ο Νηπιαγωγείο Αρχαγγέλου

Ζήλια

Σε αυτό το άρθρο θα εξετάσουμε το θέμα της ζήλιας. Θα την προσεγγίσουμε ως ένα αρνητικό συναίσθημα, θα δούμε με ποιους τρόπους εκφράζεται, θα μελετήσουμε τα αίτια της ζήλιας στο πρωτότοκο παιδί και τους τρόπους αντιμετώπισής της.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΖΗΛΙΑΣ

Η ζήλια εκτόσσεται στα αρνητικά συναισθήματα τα οποία δημιουργούνται και αναπτύσσονται στα παιδιά.

Θα μπορούσαμε να ορίσουμε τη ζήλια ως ένα αρνητικό συναίσθημα το οποίο είναι αποτέλεσμα της βίωσης μιας συναισθηματικής στέρησης. Πρόκειται ουσιαστικά για μια αντίδραση σε ένα αίσθημα συναισθηματικής ματαιώσης, αντίδραση η οποία μπορεί να προλάβει ποικίλες μορφές. Οι μορφές αυτές μπορεί να κυμαίνονται από τις πιο επιθετικές μέχρι αυτές που θα χαρακτηρίζονταν ως «επιδιδυμες οικείες».

Η ζήλια είναι ένα συναίσθημα που νιώθει το παιδί όταν επιθυμεί να έχει κάτι το οποίο, κατά τη γνώμη του, κατέχει κάποιος άλλος. Αυτός ο κάποιος άλλος μπορεί να είναι ο αδερφός, η αδερφή, οι γονείς ή οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο.

Αυτό που επιθυμεί το παιδί μπορεί να είναι αγάπη, ενδιαφέρον, τρυφερότητα, κατανόηση, προστασία. Για την εμφάνιση της ζήλιας βασική προϋπόθεση είναι η ύπαρξη ατομικής συνείδησης. Η ζήλια γεννιέται από τη στιγμή κατά την οποία υπάρχει μια ατελής μορφή της συνείδησης του εαυτού μας, μία κατάσταση ενδιαμέση μεταξύ του Εγώ και του Σου. Η ζήλια μπορεί να κάνει την εμφάνισή της στο δεύτερο εξάμηνο της ζωής, αλλά κυρίως είναι εμφανής προς το τέλος του πρώτου έτους.

Σύμφωνα με την ψυχανalyτική άποψη και τη νεότερη εκπαιδευτική, την Μ. Klein, η ζήλια του μικρού παιδιού έχει τις ρίζες της στην αγάπη και στο μίσος τα οποία εγκαθιδρύονται στην παιδική ψυχή αμέσως μετά τη γέννηση.

Η συναισθηματική αμφιθυμία η οποία χαρακτηρίζει γενικά την παιδική συναισθηματικότητα εμφανίζεται από πολύ νωρίς. Η ικανοποίηση των επιθυμιών του παιδιού από τη μητέρα είναι το άμεσο και ουσιαστικό μέσο το οποίο το απολλάσσει από διάφορες επιδιδυμες γ' αυτά καταστάσεις, όπως είναι αυτές της πείνας, του μίσους, της έντασης και του φόβου, τις οποίες βιώνει.

Αυτή η διαμάχη της αγάπης και του μίσους, που αρχίζει συγχρόνως με την εγκαθίδρυση της σχέσης του παιδιού με τους γονείς, έχει ως αποτέλεσμα τη συνύπαρξη δίπλου στη θετική όψη και στο ακείων αντιπαλότητας προς τους γονείς, γ' αυτό το μίγμα των συναισθημάτων θα εκδηλωθεί αργότερα και στη σχέση του παιδιού με τα αδέρφια του.

Από την άλλη πλευρά το παιδί δεν παύει να αγαπά τα αδέρφια του κι έτσι αρχίζουν να αναφέρονται εκ νέου κλειρές συγκρούσεις μεταξύ των επιθετικών τάσεων και της αγάπης, συγκρούσεις οι οποίες αρχίζουν και περιλείουν συναισθήματα ενσώκων.

Σε κάθε περίπτωση η ζήλια είναι ένα πραγματικό και φυσιολογικό ψυχικό φαινόμενο το οποίο εντόσσεται στην παιδική συναισθηματικότητα και εκδηλώνεται σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις. Το παιδί ζηλεύει τόσο στις αλλαγές όσο και στις πολυμελείς οικογένειες.

Από την άλλη πλευρά οι διάφορες οικογενειακές συνθήκες και οι διαμορφούμενες μέσα στην οικογένεια διαπροσωπικές σχέσεις ευνοούν περισσότερο ή λιγότερο την άνοση της ζήλιας.

Αν ο ανταγωνισμός έχει υιοθετηθεί ως μορφή συμπεριφοράς μέσα στην οικογένεια, τότε αυτή θα γενικευτεί και θα αποτελέσει γενικότερη μορφή συμπεριφοράς. Η ζήλια εκδηλώνεται με μια ποικιλία συναισθηματικών αντιδράσεων, συνθέσεις εκ των οποίων είναι:

- Επιθετικότητα
- Παλινδρόμηση
- Παραίτηση

ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΑΙΤΙΕΣ ΖΗΛΙΑΣ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟΤΟΚΟ ΠΑΙΔΙ:

- Η γενικότερη αλλαγή στην οικογενειακή κατάσταση και στη θέση του πρωτότοκου
- Συναισθηματική στέρηση, απειλή, ανασφάλεια
- Μείωση της φροντίδας από τους γονείς
- Αλλαγή στη στάση των γονέων
- Πίσση στον πρωτότοκο να μεγαλώσει
- Περβολή των επιτευγμάτων του δευτερότοκου
- Το μίσος

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Οι κυριότεροι τρόποι ώστε να αποφευχθεί η εκδήλωση έντασης ζήλιας, κυρίως στο πρωτότοκο παιδί, είναι:

- 1) Η έγκαιρη ενημέρωση, πληροφόρηση και η ανάλογη προετοιμασία για την αναμενόμενη γέννηση του δεύτερου παιδιού.
- 2) Η έγκαιρη αλλαγή κρεβατιού, ώστε να μη συνδεθεί με το μωρό και θεωρηθεί σαν παρωχημένη της θέσης του προς αυτό.
- 3) Η αλλαγή διαμετίου αρκετά πριν από τη γέννηση του δευτερότοκου, ώστε να μην βιώσει ως έλλειψη από τη νεογέννητο και ότι ο εαυτός πήρε τη θέση του δίπλα στους γονείς και τον εκτόσσει.
- 4) Η φροντίση σε νηπιαγωγείο ή παιδικό σταθμό. Η μη έγκαιρη φροντίση του στο νηπιαγωγείο θα δημιουργήσει επιβλαβή στάση απέναντι στο μωρό, το οποίο θα θεωρηθεί ως αιτία της απομόνωσης του από το σπίτι.
- 5) Η στάση των γονέων. Οι γονείς θα πρέπει να κατανοήσουν τη συναισθηματική του κατάσταση, η οποία χαρακτηρίζεται από έντονη ανασφάλεια και φόβο ότι δεν το αγαπούν πλέον το ίδιο. Επιπλέον οι γονείς θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στη διατύπωση σχολίων και στην εκδήλωση θαυμασμού για το μωρό μπροστά στο πρωτότοκο.
- 6) Ενίσχυση του αυτοσυναισθήματος.
- 7) Ελεύθερη έκφραση των συναισθημάτων του παιδιού.
- 8) Διεξόδος και προσανατολισμός σε κοινωνικές δραστηριότητες.